

Ohje tullille ja muille jätesiirtoja valvoville viranomaisille:

**Käytettyjen
sähkö- ja elektroniikkalaitteiden /
sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirrot**

9/2022

Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vienti

Tämä ohje on laadittu tullille ja muille jätesiiroja valvoville viranomaisille. Se koskee käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vientiä ja helpottaa laitteiden erottamista sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta. Näiden kahden erottaminen toisistaan on tärkeää, sillä sähkö- ja elektroniikkalaiteromu voi olla vaarallista ja haitallista ympäristölle, ja sitä tulisi käsitellä jätteen käsittelyyn erikoistuneissa laitoksissa.

Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden siirrolle on tiettyjä sääntöjä, joiden tarkoitus on estää sellaisten sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vienti, jotka luokitellaan jätteeksi. Tarkastajan voi olla vaikea erottaa, onko jokin tietty laite käytetty sähkö- ja elektroniikkalaiteromu vai sähkö- ja elektroniikkalaiteromu. Tässä ohjeessa on tarkistuslista, josta selviää, mihin käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden siirtojen tarkastuksissa kannattaa kiinnittää huomiota.

Perussääntö on, että vietäessä käytettyjä sähkö- ja elektroniikkalaitteita viejän vastuulla on dokumentoida, että laitteet ovat toimivia eivätkä sähkö- ja elektroniikkalaiteromu. Yleensä tarvitaan toimintakunnon testaus ja vaarallisten aineiden arviointi sen osoittamiseksi, että vietävät käytetyt laitteet soveltuvat uudelleenkäyttöön. Tässä ohjeessa on lisätietoa siitä, milloin käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden siirron voi epäillä sisältävän sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, mitkä säännöt sitä koskevat ja mitä tehdä, jos käytetty sähkö- ja elektroniikkalaiteromu paljastuu sähkö- ja elektroniikkalaiteromuksi.

Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden testauksesta on omat tarkemmat ohjeensa, jotka on laadittu käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden viejiä varten.

Vientisäännöt lyhyesti

Seuraavat säännöt koskevat käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden siirtoja:

- Käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet on suojattava kuljetuksen ja lastauksen aikaiselta vahingoittumiselta pakkaamalla ne riittävän hyvin.
- Siirrossa on oltava mukana asiaankuuluva kuljetusasiakirja, esimerkiksi CMR-asiakirja tai rahtikirja.
- Siirrossa on oltava mukana siirrosta vastaavan henkilön ilmoitus vastuustaan.
- Laitteiden toiminta on testattu ja dokumentoitu.
- Laitteissa olevat vaaralliset aineet on arvioitu ja dokumentoitu.
- Siirrossa on mukana vaaditut asiakirjat (luettelo sivulla 3).

Jos siirrossa ei ole mukana vaadittuja asiakirjoja, käytettyjä sähkö- ja elektroniikkalaitteita pidetään romuna ja siirto luokitellaan jätteen siirroksi. Koska tämän tyyppiset sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirrot vaativat kirjallisen ennakoilmoitus ja -hyväksyntämenettelyn, kyseinen siirto olisi tässä tapauksessa laitton jätesiiro.

Poikkeukset testausta, arviointia ja toimintakuntoa koskeviin vaatimuksiin

Osaa vaatimuksista ei sovelleta, jos on asiakirjanäyttöä siitä, että siirto tapahtuu yritysten välisen siirtosopimuksen nojalla uudelleenkäytön tarkoituksessa, ja että

- a) sähkö- ja elektroniikkalaitteet lähetetään viallisina takaisin tuottajalle tai tämän puolesta toimivalle kolmannelle osapuolelle korjattaviksi takuun nojalla; tai
- b) ammattikäyttöön tarkoitetut käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet lähetetään tuottajalle tai tämän puolesta toimivalle kolmannelle osapuolelle tai kolmannen osapuolen laitokseen OECD-maissa pätevän sopimuksen nojalla kunnostettaviksi tai korjattaviksi; tai
- c) ammattikäyttöön tarkoitetut vialliset käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet, kuten terveydenhuollon laitteet, lähetetään tuottajalle tai tämän puolesta toimivalle kolmannelle osapuolelle perussyyanalyysia varten pätevän sopimuksen nojalla.

Edellä kuvattujen poikkeuksien a) b) tai c) mukaisia siirtoja koskevat vaatimukset:

- Riittävä suojaus vahingoittumiselta
- Ilmoitus, jonka mukaan siirto ei sisällä jätettä
- Yritysten välinen siirtosopimus
- Asiaankuuluva kuljetusasiakirja
- Ilmoitus vastuusta

Ammattikäyttöön tarkoitetut käytetyt laitteet ovat laitteita, jotka on suunniteltu vain ammattikäyttäjää varten. Laitteet, jotka todennäköisesti päätyvät kotitalouksien tai kotitalouksien sekä ammattilaisten käyttöön eivät ole ammattikäyttöön tarkoitettuja laitteita. Esimerkiksi keskustietokoneet ja suuret kopiokoneet ovat ammattilaitteita, kun taas pöytätietokoneet, matkapuhelimet ja pienet kopiokoneet eivät ole ammattikäyttöön tarkoitettuja laitteita.

Asiakirjanäytöksi hyväksytään esimerkiksi allekirjoitettu ilmoitus, jonka mukaan siirto sisältää vain ammattikäyttöön tarkoitettuja laitteita (b), pätevä korjaussopimus (a ja b), tuottajien ja niiden puolesta toimivan kolmannen osapuolen välinen sopimus (a, b ja c), tai takuuasiakirjat (a).

Milloin on syytä epäillä, että kyse on sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta?

Jotta voitaisiin varmistua, ettei käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden siirto todellisuudessa sisällä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua, siirtoon ja laitteiden historiaan pitää tutustua tarkemmin tapauskohtaisesti. Yleensä käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden voi epäillä olevan sähkö- ja elektroniikkalaiteromua, jos niillä on yksi tai useampi seuraavista piirteistä tai jos lähetyksestä puuttuu jokin luetelluista asiakirjoista: ¹

Silmämääräisesti:

- Pakkaus on puutteellinen, eikä se suojaa laitetta kunnolla vahingoittumiselta kuljetuksen ja purkamisen aikana.
- Laitteet eivät ole täydellisiä, vaan niistä puuttuu olennaisia osia, esim. pistokkeita, sähköjohtoja, kannettavien laitteiden akkuja, jäähdytyslaitteiden tiivisteitä tai irtonaisia liikkuvia osia.
- Laitteessa näkyy fyysisiä vaurioita, jotka voivat heikentää sen toimintakuntoa tai turvallisuutta, siinä on esim. palaneita tai rikkoutuneita osia, laitteen akku vuotaa tai kotelo on haljennut.
- Laitteessa on osia, jotka on vaatimusten mukaan poistettava käytöstä, esimerkiksi kiellettyjä vaarallisia aineita, kuten CFC-yhdisteitä.

Muita keskeisiä ominaisuuksia:

- Laitteet on tarkoitettu loppukäsiteltäväksi tai materiaalina hyödynnettäviksi, ei uudelleenkäytettäviksi, mikä saattaa ilmetä mukana olevista asiakirjoista.
- Laite on vanha tai vanhentunut ja se viedään varaosiksi.
- Laite ei toimi tarkoitettulla tavalla.
- Laitteelle ei ole yleisiä markkinoita.

Asiakirjojen tarkastaminen:

- Viejän tai haltijan ilmoitus, jonka mukaan siirto ei sisällä jätettä
- Kuljetusasiakirja (CMR-asiakirja tai rahtikirja)
- Vastuussa olevan henkilön ilmoitus vastuustaan
- Jäljennös laskusta ja sopimuksesta, jossa todetaan, että laitteet on tarkoitettu välittömästi uudelleenkäytettäviksi ja että ne ovat täysin toimintakunnossa
- Asiakirjat toimintakunnon testauksesta ja vaarallisten aineiden arvioinnista
 - kopio tuloksista myös kyseisiin laitteisiin kiinnitettynä

Seuraavissa taulukoissa on tuotekohtaisia piirteitä ja esimerkkejä.

¹Jätelaki 646/2011, 117 §:n a momentti

Valtioneuvoston asetus sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta 519/2014, liite 6

Tarkistuslista käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden siirtojen tarkastuksiin

Asia	Vaatus	Kuvaus
KÄYTETTYJEN SÄHKÖ- JA ELEKTRONIKKALAITTEIDEN SIIRTOJEN YLEISTARKASTUS:		
Pakkaus	Käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet on suojattava kuljetuksen ja lastauksen aikaiselta vahingoittumiselta pakkaamalla ne riittävän hyvin.	
Laitteen tarkastus	<p>Laite on ehjä, eikä siinä ole vaurioita, jotka voisivat vaikuttaa sen toimintaan.</p> <ul style="list-style-type: none">• Kotelo tai suojukset ovat ehjät.• Laitteessa on kaikki sen pääasiallisen toiminnon kannalta olennaiset komponentit, eikä niissä ole toimintaa haittaavia vaurioita.• Laitteessa on virtajohto/akku/laturi (jos tarpeellisia laitteen toiminnan kannalta), eivätkä ne ole vaurioituneita.• Ei pääasialliseen toimintoon vaikuttavia vaurioita.	Laitteessa saa olla pieniä vaurioita ja kulumia, jos ne eivät vaikuta laitteen pääasialliseen toimintaan.
Asiakirjat	<ul style="list-style-type: none">• Siirrossa on mukana asiaankuuluva kuljetusasiakirja, kuten CMR-asiakirja tai rahtikirja.• Siirron järjestävän viejän tai haltijan ilmoitus siitä, ettei mikään lähetyksessä tai lähetyserässä oleva laite tai materiaali ole jätettä.• Jäljennös laskusta ja sopimuksesta, jossa todetaan, että laitteet on tarkoitettu välittömästi uudelleenkäytettäviksi ja että ne ovat täysin toimintakunnossa.	
Asiakirjat toimintakunnon testauksesta ja vaarallisten aineiden arvioinnista	<p>Asiakirjoissa on oltava seuraavat tiedot:</p> <ul style="list-style-type: none">• Laitteen nimi ja luokka.• Tunnistenumero (soveltuvissa tapauksissa).• Tuotantovuosi (jos tiedossa).• Testauksesta ja arvioinnista vastaavan yrityksen nimi ja osoite.• Toimintakunnon testauksen päiväys.• Testitulokset.• Tehdyn testin tyyppi, joko viittaus käytettyyn menettelyyn tai menettelyn kuvaus.• Vaarallisten aineiden arviointi.	<p>Tulokset on kiinnitettävä myös pitävästi mutta ei kuitenkaan pysyvästi joko suoraan tuotteeseen (jos sitä ei ole pakattu) tai pakkaukseen niin, että ne voidaan lukea purkamatta laitteen pakkausta.</p> <p>On suositeltavaa testata ja arvioida tuotteet viejille laadittujen ohjeiden mukaisesti.</p>

Viitteitä siitä, että siirto sisältää jätettä

Laitteen tyyppi	Merkkejä puutteellisesta toimintakunnosta
Kaikki laitteet	<ul style="list-style-type: none">Laitetta ei ole suojattu (eli pakattu riittävästi) kuljetuksen ja lastauksen aikaiselta vahingoittumiselta.Siirrossa ei ole mukana tarvittavia asiakirjoja.Laitteen vienti on kielletty.Laite on vaurioitunut, tai siitä puuttuu laitteen toiminnan kannalta olennaisia osia.
Jääkaapit ja pakastimet	<ul style="list-style-type: none">CFC- tai HCFC-yhdisteet vaurioittavat otsonikerrosta eikä niitä saa viedä (kts. lista sivulla 6). Näitä kaasuja on käytetty kylmäaineina ja vaahtoina jääkaapeissa ja pakastimissa. Yleensä kaasutyyppi on merkitty kaapin takapuolelle ja/tai kompressoriin. Kielletyt kylmäaineet on lueteltu omassa taulukossaan. Laitteen, jonka takapuolella on merkintä ”pentaani”, ”syklopentaani” tai ”ei CFC/HCFC”, saa viedä.Kielletyillä aineilla toimiviksi suunniteltujen laitteiden vienti on kiellettyä, vaikka laitteessa ei vientihetkellä kyseistä ainetta olisikaan.Ovi, saranat tai oven tiivisteet puuttuvat tai ovat niin vaurioituneita, ettei ovea saa tiiviisti kiinni.Kytkimet tai ohjauspaneeli puuttuvat tai ovat pahasti vaurioituneet.Sähköjohto tai pistoke puuttuu tai on pahasti vaurioitunut.Kompressori tai jäähdytyskenno puuttuu (laitteen takapuolelta) tai on pahasti vaurioitunut.
Pesukoneet	<ul style="list-style-type: none">Ovi, saranat tai oven tiivisteet puuttuvat tai ovat niin vaurioituneita, ettei ovea saa tiiviisti kiinni.Kytkimet tai ohjauspaneeli puuttuvat tai ovat pahasti vaurioituneet.Sähköjohto tai pistoke puuttuu tai on pahasti vaurioitunut.Vesiletkut ja liittimet puuttuvat tai ovat pahasti vaurioituneet.
Pöytä- ja kannettavat tietokoneet	<ul style="list-style-type: none">Kotelo on pahasti vaurioitunut.Pääasiallisen toiminnan kannalta keskeisiä komponentteja puuttuu (esim. kovalevy, liitännät, kytkimet) tai ne ovat pahasti vaurioituneet.Kannettavat tietokoneet: näyttö puuttuu tai on rikki.Kannettavat tietokoneet: näppäimistö puuttuu.Kannettavat tietokoneet: akku tai laturi puuttuu.
Tietokoneiden näytöt ja televisiot	<ul style="list-style-type: none">Kotelo on pahasti vaurioitunut.Näyttö on rikki.Säätökytkimet puuttuvat tai ovat pahasti vaurioituneet.
Matkapuhelimet ja tabletit	<ul style="list-style-type: none">Kotelo ja suojukset puuttuvat tai ovat pahasti vaurioituneet.Näyttö on rikki.Akku tai laturi puuttuu.

Lisätietoa

Nimi	Kuvaus ja linkki
Jätelaki 646/2011	Jätettä koskeva lainsäädäntö Suomessa: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646
Valtioneuvoston asetus sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta 519/2014	Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevat vaatimukset Suomessa: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140519?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=s%C3%A4hk%C3%B6-%20ja%20elektroniikkalaiteromu
Suomen ympäristökeskus; jätteiden kansainväliset siirrot	Tietoa jätteiden kansainvälisistä siirroista Suomessa: http://www.ymparisto.fi/kvjatesiirrot
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivi 2012/19/EU, liite IV	Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden siirtoa uudelleenkäyttöä varten koskevat vaatimukset: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0019&qid=1403604619895&from=FI
Asetus (EY) N:o 1013/2006 jätteiden siirrosta	Jätteiden siirtoa koskeva lainsäädäntö: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:02006R1013-20160101&qid=1457002470632
EU:n yhteyshenkilöiden ohje nro 1 sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirroista	Ohjeistus sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirroista: http://ec.europa.eu/environment/waste/shipments/pdf/correspondents_guidelines_en.pdf (englanniksi)

Luettelo kielletyistä kylmäaineista

Luettelo ei ole tyhjentävä.

CFC-yhdisteet	HCFC-yhdisteet
R11	R21
R12	R22
R13	R123
R113	R124
R114	R142b
R115	R401a
R500	R401b
R501	R402a
R502	R402b
R503	R403a
	R403b
	R406a
	R408a
	R409a
	R409b
	R411B

Ohje on tehty osittain Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoituksella.